

ขอสรุปและขอเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า เหตุที่เรื่องนิติกรรมอำพรางมักมีข้อยุ่งยากและก่อให้เกิดปัญหาโต้แย้งกันอยู่เสมอ ก็เพราะบทบัญญัติในเรื่องนิติกรรมอำพรางของเรายังไม่สมบูรณ์เพียงพอ ซึ่งพอจะสรุปขอปกครองพร้อมทั้งเสนอขอเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงได้ดังต่อไปนี้ คือ :

๑. ข้อยุ่งยากประการแรก เนื่องมาแต่กรณีร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๘ วรรคสอง สัมพันธ์ในเรื่องการไขถ้อยคำ กล่าวคือ ไขถ้อยคำเป็นคำบทรากภาษาไทยไม่ตรงกับ ความหมายของต้นร่างฉบับภาษาอังกฤษ เป็นผลให้เกิดความเข้าใจไขว่เขวได้ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ความในต้นร่างฉบับภาษาอังกฤษมีดังนี้

"If a juristic act is intended to conceal another juristic act, the provisions of law relating to the concealed act shall apply."

แต่กรณีร่างกฎหมายแปลข้อความดังกล่าวเป็นภาษาไทยว่า "ถ้านิติกรรมอันหนึ่งทำด้วยเจตนาจะอำพรางนิติกรรมอีกอันหนึ่งไว้ ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายอันว่าด้วยนิติกรรมอำพราง"^๑ ซึ่งย่อมเห็นได้ว่า แทนที่กรรมากรร่างกฎหมายจะแปลคำว่า "the concealed act" ให้ถูกต้องตามถ้อยคำในภาษาอังกฤษว่า "นิติกรรมที่ถูกอำพราง" อันหมายถึงนิติกรรมลับซึ่งเกิดขึ้นจากเจตนาที่ต้องการจะให้ถูกพินกันอย่างแท้จริงของคู่กรณี กลับแปลว่า "นิติกรรมอำพราง" ซึ่งมีความหมายไปในทาง

^๑ กรรมากรร่างกฎหมาย, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๖๘ บรรพ ๑ และ ๒ กับอุทธรณ์ (จัดพิมพ์ขึ้นใหม่โดยเนติบัณฑิตยสภา, พระนคร : โรงพิมพ์ไทยพิทยา, ๒๕๐๒), หน้า ๘๑

ตรงกันข้าม คือหมายความถึงนิติกรรมที่ปรากฏ อันเกิดขึ้นจากการแสดงเจตนาลง โดยสมบูรณ์ระหว่างคู่กรณี เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้นิติกรรมนั้นปกปิดหรืออำพราง นิติกรรมลับ

เพราะข้อผิดพลาดในการแปลนี้เองทำให้ความเข้าใจในเรื่องนิติกรรมอำพราง ตามตัวบทในภาษาไทยแตกต่างไปในทางตรงกันข้ามกับความหมายที่แท้จริง ซึ่งปรากฏ อยู่ในต้นร่างฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง นักนิติศาสตร์จึงต้องตีความ คำว่า "นิติกรรมอำพราง" ในตัวบทภาษาไทยว่า หมายถึงนิติกรรมอันที่ถูกปกปิดหรือที่ ถูกอำพราง ซึ่งตรงกับคำว่า "the concealed act" ในตัวบทภาษาอังกฤษ^๒

ดังนั้น ข้อเสนอแนะในเบื้องต้นนี้คือ ควรแก้ไขคำว่า "นิติกรรมอำพราง" ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๘ วรรคสอง เป็น "นิติกรรมที่ถูกอำพราง" ทั้งนี้เพื่อให้ถูกต้องตรงกับความหมายที่แท้จริงของคำว่า "the concealed act" ในตัวบทภาษาอังกฤษ

๒. ประการที่สอง ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายว่าด้วยเรื่องนิติกรรมอำพราง เป็นกฎหมายพิเศษ ยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไป เพราะข้อกำหนดและหลักเกณฑ์บางประการ ในเรื่องนิติกรรมอำพรางมีลักษณะเฉพาะอันแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ของนิติกรรมโดยทั่วไป จึงไม่อาจจะนำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้กับนิติกรรมทั่วไปมาใช้กับเรื่องนิติกรรมอำพรางได้ทุกกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักเกณฑ์แห่งความสมบูรณ์ของนิติกรรมที่ถูกอำพราง ในส่วนที่ว่าด้วยเรื่องรูปแบบยอมถือได้ว่าเป็น ข้อยกเว้นพิเศษ จะนำหลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องรูปแบบของนิติกรรมทั่วไปมาใช้บังคับมิได้ กล่าวคือ ถ้านิติกรรมอำพรางใดทำถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนด เช่น ใดจดทะเบียนต่อนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ย่อมเป็นการเพียงพอที่จะให้นิติกรรมที่ถูกอำพรางมีผลใช้บังคับได้โดยสมบูรณ์ แม้นิติกรรมที่ถูกอำพรางนั้นจะมีใดจดทะเบียนต่อนักงานเจ้าหน้าที่ก็ตาม^๓

^๒ หลวงประดิษฐมนูธรรม, "นิติกรรมอำพราง", นิติศาสตร์, (๑ : ๒ : ๒๔๙๑) หน้า ๑๐๒

^๓ พิจารณารายละเอียดในบทที่ ๓ หน้า ๘๘ - ๘๐

๓. ประการที่สาม ผู้เขียนเห็นว่า เท่าที่มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องนิติกรรม
 อำพราง ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๘ ดังเช่นที่เป็นอยู่ในเวลานี้
 ยังไม่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนี้ได้ดีพอ จะเห็นได้ว่าความเข้าใจในเรื่อง
 นิติกรรมอำพรางนั้นส่วนใหญ่เกิดจากการตีความและการวางหลักเกณฑ์ของนักนิติศาสตร์
 ทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือศาลฎีกา ซึ่งได้วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนวาง
 บรรทัดฐานในคดีเรื่องนิติกรรมอำพรางไว้เป็นอันมาก

จริงอยู่ แม้จะเป็นที่ยอมรับกันว่ากฎหมายกับการตีความเป็นของคู่กัน แต่เรา
 ก็ไม่อาจจะปฏิเสธได้ว่า การปล่อยให้ให้นักนิติศาสตร์ตีความกันเองเช่นนี้ มักจะก่อให้เกิด
 ความเห็นแตกแยกไม่ลงรอยกันจนไม่อาจจะหาข้อยุติได้ง่าย ๆ เช่นในเรื่องนิติกรรม
 อำพรางนี้เป็นอาทิ แม้แต่ศาลฎีกาเองก็ยังวินิจฉัยแตกต่างกันไปในบางประเด็นที่เป็น
 สำคัญ ผู้เขียนเห็นว่า ปัญหาเหล่านี้ย่อมจะสิ้นสุดยุติลง หากประมวลกฎหมายแพ่ง
 และพาณิชย์ของเรามีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องนิติกรรมอำพรางอย่างสมบูรณ์ โดยมีบทบัญญัติ
 ในลักษณะต่อไปนี้เพิ่มเติมจากบทบัญญัติที่มีอยู่เดิม กล่าวคือ

: ถ้านิติกรรมอันหนึ่งทำขึ้นด้วยเจตนาจะอำพรางนิติกรรม
 อื่นอันหนึ่ง นิติกรรมอำพรางอันเกิดขึ้นจากการแสดงเจตนาลวง
 ควบสมรู้กันระหว่างคู่กรณีเช่นว่านั้น ย่อมตกเป็นโมฆะ แต่ห้ามมิให้
 คู่กรณียกเอาความเป็นโมฆะของนิติกรรมอำพรางขึ้นเป็นข้อต่อสู้
 บุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตและต้องเสียหายแก่นิติกรรมอำพราง
 นั้น

นิติกรรมที่ถูกอำพรางอันเกิดขึ้นจากเจตนาของคู่กรณีที่
 ประสงค์จะให้ผูกพันกันอย่างแท้จริง ย่อมมีผลใช้บังคับในระหว่าง
 คู่กรณี แต่คู่กรณีจะยกนิติกรรมที่ถูกอำพรางขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอก
 ผู้ทำการโดยสุจริตและต้องเสียหายแก่นิติกรรมที่ถูกอำพรางนั้นมิได้

บุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตย่อมมีสิทธิที่จะเลือกบังคับ
 ตามนิติกรรมใดนิติกรรมหนึ่ง ระหว่างนิติกรรมอำพรางและนิติกรรม
 ที่ถูกอำพราง สุดแต่ว่าการบังคับตามนิติกรรมอันใดจะเป็นประโยชน์

แตกต่างกัน แต่ในกรณีที่มีบุคคลภายนอกหลายฝ่ายมีผลประโยชน์
 ซ้ำกัน บุคคลภายนอกที่อ้างความสมบูรณ์ของนิติกรรมอำพรางยอม
 มีสิทธิดีกว่าบุคคลภายนอกที่อ้างความสมบูรณ์ของนิติกรรมที่ถูกอำพราง

ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องนิติกรรมอำพรางเพิ่มเติมใน
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยบัญญัติให้ชัดเจนดังที่ข้อเสนอแนะไว้ข้างต้น
 ทั้งนี้ เพื่อขจัดความยุ่งยากและความไม่ลงรอยกันในประเด็นต่าง ๆ อันเนื่องมาจาก
 ผลของการตีความกฎหมายที่ต่างกันของนักนิติศาสตร์ทั้งหลาย กับทั้งยังให้เกิดซึ่ง
 ความเข้าใจในเรื่องนิติกรรมอำพรางโดยบริบูรณ์อีกโสดหนึ่งด้วย และจะทำให้
 บทบัญญัติเรื่องนิติกรรมอำพรางมีผลเป็นการคุ้มครองบุคคลผู้มีส่วนได้เสีย สมตาม
 เจตนารมณ์และต้องตามหลักกฎหมายว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา
 อย่างแท้จริง